

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 11. juni 2009 truffet vedtak i

Sak nr: 20/09 (arkivnr: 200900310-25)

Saken gjelder: Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Berit Svensli Solseth
Frode Sulland
Halvor Kjølstad
Wenche Frogn Sellæg

Offentlighet: I medhold av offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13, er klagerens navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger forøvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 24. mars 2009 har A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B som ved brev av 15. april 2009 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra saksbehandlerne C og D ved X tingrett. Klagen er supplert ved e-poster av henholdsvis 4. mai, 20. mai og 2. juni 2009. Sorenskriver E ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Klagen knytter seg til tingrettsdommer B's gjennomføring av et rettsmøte den 20. mars 2009. Rettsmøtet ble holdt til behandling av spørsmålet om opprettholdelse/forlengelse av et besøksforbud rettet mot A etter begjæring fra hennes svigersønn og datter.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Innkalling til rettsmøtet den 20. mars 2009 ble forkynt kun to dager før, den 18. mars 2009. En begjæring om utsettelse av rettsmøtet ble avslått av dommer B 19. mars om ettermiddagen. Rettsmøtet var berammet fredag 20. mars kl. 14.15. Da ligger det i kortene at saken skal avgjøres raskt på grunn av forestående helg.

A fikk en følelse av at saken var avgjort på forhånd allerede ved dommerens kroppsspråk og inntreden i rettssalen. Dommeren hadde ikke gjort seg kjent med prosesskrivene hun hadde sendt per e-post den 19. mars om ettermiddagen og den 20. mars om morgenen. Prosesskrivene inneholdt bevis mot og tilbakevisning av alvorlig falske påstander rettet mot A i saken. Disse fikk hun heller ikke anledning av dommeren til å komme inn på i rettsmøtet.

Under rettsmøtet fikk A komme til ordet kun en svært kort tid. For øvrig fortonet møtet seg som en opplæring av en sekretær i hvordan man skriver kjennelser. Dommeren tok seg svært god tid til å forklare og rette på sekretæren under skrivingen.

Det var mange avbrytelser under rettsmøtet av mennesker som gikk feil. Dommeren lo og lurte på hvordan dette kunne skje, men gjorde ingenting med det.

Dommer B stilte et ledende spørsmål under rettsmøtet som ikke hadde med saken å gjøre.

A ble ikke bedt om å avlegge ed, noe som burde være et minimum i et rettsmøte. Dommer B ga uttrykk for at han ikke forstod hva A sa, og at hun snakket for fort. Dette følte som trakassering og en form for hersketeknikk fra dommerens side, ettersom A er kjent for å snakke klart og tydelig. Det fremgikk av dommerens kroppsspråk at han var overbevist om at A var en kriminell som trakasserer og sjikanerer på den måten som påstås i besøksforbudet. Virkeligheten er at det er A som er utsatt for sjikane i saken, men det ble hun ikke gitt anledning til å bevise i rettsmøtet.

Dommeren konkluderte med at besøksforbudet fortsatt skulle gjelde uten at A hadde blitt hørt og fått mulighet til å imøtegå de falske anklagene som er rettet mot henne.

Tingrettsdommer B mangler kompetanse om hva som skal til for å ilegge besøksforbud. Han mangler dessuten kompetanse om mennesker med alvorlige personlighetslidelser som

påstår ting uten rot i virkeligheten, og som får sine nærmeste til å gjøre det samme, hvilket er tilfellet i denne saken.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Saken ble overtatt fra en annen dommer 19. mars 2009. Samme ettermiddag leste dommeren gjennom noen av dokumentene i saken. Det fremkom opplysninger om at A hadde begjært saken utsatt. Den andre dommeren hadde, før saken ble overført, besluttet å ikke utsette rettsmøtet. Denne beslutningen fant dommer B ikke grunn til å omgjøre.

Det er vanskelig å bedømme sitt eget kroppsspråk, men det avvises at saken var avgjort på forhånd. Deler av saksdokumentene ble lest på forhånd, også de skrivene som A hadde sendt retten per e-post, hvor det fremgikk at hun mente det var fremsatt en rekke falske påstander mot henne.

Den dikteringsteknikken som er vanlig i tingretten ble brukt, og protokollføreren ble veiledet på noen punkter. Hun var imidlertid erfaren, og det var ikke mye å rette på. Internt snakk mellom dommer og protokollfører om utformingen av dokumentet, kan nok oppleves som forstyrrende for en part, men det kan ikke erindres at dette preget rettsmøtet slik som A har gitt uttrykk for.

Det er riktig at det kom inn en eller to personer i rettssalen som ikke hadde noe der å gjøre. Disse hadde gått feil. Dommer B er sikker på at han på ingen måte lo av de som kom til stede.

A ble behandlet med respekt. I denne saken hadde X tingrett i kjennelse av 30. september 2008 fattet en beslutning om opprettholdelse av besøksforbud rettet mot A, og i kjennelsen ble det gitt et detaljert bilde av de fredskrenkelser retten fant at svigersønnen og datteren sannsynlig hadde vært utsatt for. Lagmannsretten opprettholdt besøksforbudet i kjennelse av 12. desember 2008, og uttalte dessuten at det i denne saken ikke kunne kreves en særskilt spesifisering av de ulike fredskrenkelsene. Dette er noe av grunnen til at retten avsto å gå inn i enkelthetene knyttet til de 25 falske påstandene A mener hun har vært utsatt for. Underveis i rettsmøtet oppfattet dommeren situasjonen slik at spørsmålet om rettmessigheten av besøksforbudet ikke ville komme i en annen stilling om man tillot en gjennomgang av disse skrivene. I besøksforbudssakene går det et skille mellom fredskrenkelsene og det bakenforliggende forhold som kan ha motivert krenkelsen.

Rettsmøtet varte i 1 time og 20 minutter, og det er ikke riktig å si at A ikke kom til orde. Hun forklarte seg om de konkrete beskyldningene hun har mot sin svigersønn, knyttet til at hun mener han har begått overgrep mot datterdatteren hennes.

Lagmannsretten må ta stilling til om det er gitt en tilstrekkelig begrunnelse i avgjørelsen, eller om det er begått saksbehandlingsfeil som kan føre til opphevelse. Dommer B avviser å ha opptrådt ufølsomt eller ukultivert overfor A.

Saksbehandler – C, som var protokollfører og rettsvitne i saken – har i hovedsak uttalt følgende:

Det er en helt vanlig praksis at dommeren dikterer siktedes/mistenktes forklaring mens vedkommende er til stede. Det at A oppfattet dikteringen som en opplæring, er sterkt overdrevet. Tingrettsdommer B dikterte på en måte som ikke er uvanlig.

Det ble ikke oppfattet noe påfallende ved dommerens kroppsspråk eller inntreden til rettssalen. Dommeren fremstod ikke som uvennlig på noen måte. Han fremstod som om han hadde forberedt seg på saken.

Rettsmøtet varte i ca 1 time, og A fikk anledning til å forklare seg om sine anklager mot svigersønnen, men ikke om de 25 punktene som gjaldt svigersønnens anklager mot henne.

Dommeren ba A om ikke å snakke så fort. Dette ble oppfattet gjort i den hensikt å best mulig kunne få med seg hva hun mente.

Saksbehandler – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun var ikke rettsvitne eller protokollfører i denne saken. Dommer B ba om at hun ble med i retten fordi det kunne bli aktuelt å ta noen kopier av dokumenter i saken. Hun var til stede kun kort tid, og kan derfor ikke uttale stort om dommerens oppførsel i retten. Hun hørte imidlertid dommer B uttale til A at hun måtte snakke saktere fordi hun var vanskelig å forstå. D er enig i at A snakket fort og at det tidvis var vanskelig å forstå henne.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om å avgi muntlig forklaring.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Det gjelder visse lovbestemte unntak fra denne myndigheten. En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan ”vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig”. Det betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning, kan Tilsynsutvalget ikke vurdere dette. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Anførselene i klagen som gjelder forkynnelsen av rettsmøtet kun kort tid i forveien, avslag på begjæring om utsettelse av saken, ledende spørsmål og manglende edsavleggelse er forhold som kan brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingen, og som Tilsynsutvalget derfor ikke har myndighet til å vurdere, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Det samme gjelder anførselene som retter seg mot selve avgjørelsen og dommerens mangelfulle kompetanse.

Klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommerens prosessledelse. Feil ved prosessledelsen kan som utgangspunkt brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil. A's anførsler om at dommeren ledet forhandlingene på en slik måte at

viktige opplysninger av betydning for saken ikke kom frem, vil kunne prøves ved anke. Disse anførslene faller derfor også utenfor det Tilsynsutvalget har myndighet til å vurdere, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Under henvisning til disse begrensningene i Tilsynsutvalgets myndighet, avvises den del av klagen som gjelder misnøye med den aktuelle rettsavgjørelsen og den saksbehandling som ligger til grunn for avgjørelsen.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forfølgning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Det følger av dette at klagerens anførsler om at dommerens kroppsspråk og inntreden i rettssalen viste at han hadde tatt forhåndsstandpunkt i saken, og at han utsatte A for trakassering og hersketeknikk, kan behandles av utvalget.

Tilsynsutvalget vil bemerke at det ikke er godtgjort i saken, slik den er opplyst, at tingrettsdommer B under rettsmøtet opptrådte uhøvisk eller utilbørlig ved sitt kroppsspråk eller på annen måte. Utvalget finner det heller ikke godtgjort at dommeren ved sin atferd for øvrig brøt normene for god dommerskikk. Det er dommerens ansvar at relevante opplysninger i saken kommer frem. I den forbindelse er det en plikt å si fra hvis en muntlig forklaring er utydelig. På bakgrunn av uttalelsene i saken, er det ikke godtgjort at dommerens spørsmål til A om å snakke sakte og tydelig var et utslag av trakassering eller hersketeknikk.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves ved bruk av rettsmidler.
2. Det foreligger forøvrig ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.